

Panu:

Paavo Suuri

Hän on nyt seitsemänkymmentävuotias. Tänä päivänäkin hän on parempi juoksija kuin minä, mutta hän onkin harjoitellut yhtäjaksoisesti noin viisikymmentäseitsemän vuotta. En silti kaדהdi. Paavo Nurmi on niitä miehiä, joita ei kaדהdita. Paavo Nurmi on meidän kaikkien yläpuolella. Mahtaisikohan monikaan meistä enää olla olemassa-kaan ilman Paavo Nurmea. Arvoituksellisia sanoja, saattaa joku ikivanha tai nykyuori ajatella. Antaa ajatella. Nykyuori tuskin tietää, mikä Paavo kerran oli. Kyllä kai he tietävät, kuka hän oli ja on, mutta eivät, mikä ja mitä hän oli.

Muistan kun minäkin olin Paavo Nurmi. Luulen, että meitä oli paljon. Tuskin mitään olen ollut niin täydestä sydämeistäni, kuin olin Nurmi silloin, kun Nurmi tuli, näki ja voitti, tai pitäisikö sanoa: meni ja voitti, sillä tapahtui Pariisissa. Jostain löytyi rintaan siniristilippu, ehkä se väritettiin sinivärillä valkoiselle. Hakaneulalla se kiinnitettiin paitaan. Paidasta tuli kuitenkin intos. Ei kelvannut tavallinen aluspaita, "laamapaitojako" ne siihen aikaan olivat, puhumattakaan, että tavallinen kangaspaita olisi kelvannut. Urheilupaitoja ei ollut, mutta muistelen, että minulla oli poikki-raitainen sinivalkoinen meripoi- kapusero puolipitkin hihoin. Niinhän oli Nurmellakin, puolipitkät, tarkoitin. Uimahousuja ei tietenkään ollut, kymmenvuotiaalla. Mitä se niillä olisi tehnyt. Jostain kai kuitenkin löytyi pienet valkoiset alushousut, nykyisiä minejä pitemmät kyllä, ta-

tusti. Halko yritti olla ongelma, luunappi kun ei saanut näkyä, mutta olihan äidillä hakaneuloja. Olympiavoittaja oli valmis. Nurmi oli valmis.

Nurmi ampaisi matkan kuin hirvi. Pippupolkua ylös, pikkuportista ulos, aidanviertä yli kivien ja kuoppien, niin että sanna pölysi, isostaportista sisälle, takaisin pihaan, sillä pitihän perheen nähdä, kun Nurmi juoksi. Ja Nurmi juoksi Saunarannan pihat, polut ja kärrytiet, kierros kierroksen jälkeen. Otti henkeen, mutta anto ottaa, rinta pystyyn vain. Pisti kylkeen, se oli parempaa. Piti pysähtyä, ihan kippuraan veti, mutta sen saattoi tehdä kärryillä, missä kukaan ei nähnyt. Kävyt pistelivät, havu-neulaset pistelivät, tikut tuikkiivat jalkapohjiin ja muurahainen takertui vapaamatkustajaksi, mutta anto takertua ja pistää. Pääportista pikkumies tuli voittajana, uupuneena, mutta onnellisenä. **NURMI VOITTAÄ, SUOMI VOITTOON, HEI, HEI, HEI!**

Monta vuotta leikittiin Nurmea. Sitting Bull eli Istuva Härkä ja Buffalo Bill jäivät, muskettisoturit jäivät. Paavo Nurmi voitti. Talvella hänen kanssaan kyllä saattoi kilpailla joku Niku, mutta Saunarannalla oli Nurmi.

Leikki jatkui. Alushousut korvattiin uimahousuilla, uimahousut aikanaan oikeilla urheiluhousuilla. satinipöksyillä, siniraitainen paita oikealla urheilupaidalla. Leikkijuoksu muuttui harjoitteluksi, Nurmi tavalliseksi pojanhuipeloiksi, joita oli kielletty urheilu ja voimistelu. Lääkäri oli kieltänyt. Tauti, sydän, siten tapaturma. Luultavasti Nur-

men elämäkerta oli ensimmäinen elämäkerta, jonka olen lukenut. Kenestäkään muusta sen ikäisestä suomalaisesta ei liene hänen elässään elämäkertaa kirjoitettukaan. Harjoittelu jatkui, kintut vahvistuivat, askel piteni. Sydäntauti unohtui, vatsa parani, pallea vahvistui, elämänsuko säilyi. Pärjäätäkseen miesten joukossa piti vain elää säännöllisesti, harjoitella säännöllisesti. Tupakasta ei puhettakaan.

Pojat, mahdattekokhan te tietääkään, mitä on elää ihanteen mukaan, sellaisen ihanteen kuin oli Nurmi, miesten mies. Ei leuhkinut, teki vain. Ja kuinka jännittävää koettaa kuka voittoa. Esitin pakinani alussa epäilyksen, olisiko moni meistä enää olemassa-kaan ilman Nurmea. Ilman tervettä sydäntä, ymmärtävää mieltä, kovaa palleaa ja kestäviä kinttuja olisimme sortuneet talvisodan hangille tai jatkosodan milloin helteeseen, milloin joutilaaisuuteen ja sen jälkeen ylenmääräiseen työhön ja elämän tuhansiin esteisiin. Mutta pohjakunto piti, onpahan vain pitänyt. Ilman nurmeja Suomen pojat eivät olisi voittaneet taisteluansa paikasta maailman kartalla. Suurin näistä ihanteellisen iän ihanteista ja esikuvista oli Nurmi, Paavo Suuri, juoksijain kuningas.

Muistan Nurmen Oulun-matkan, totta kai. Olin yksi niistä kymmenestä tuhannesta oululais-pohjois-pohjalais-kainuulais-prä-pohjalaisista, jotka sinä päivänä rynnivät Oulun urheilukentälle nähdäkseen, kun Nurmi juoksi. Oulussa lie siihen aikaan ollut kaksikymmentäviisituhatta asukasta. Sellaisetkin tädit, joiden piti kysyä missä se sellainen kuin urheilukenttä, oikein on, sellaisetkin tädit laittautuivat sinä päivänä Oulun urheilukentälle, sinne Narikan luo. Ja Nurmi tuli, näki ja voitti.